

ШЫН

1952 декабрь 17 СРЕДА № 245 (2675) ӨРТӨ 20 КОП.

Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериниң, ажылчы чоннар депутаттарының область Советиниң органы.

Масса-биле харылзааны хүн-бүрү быжыглаар

1951—1955 чылдарда ССРЭ-ниң хөгжүдүзүниң бешки беш чыл планының талазы-биле партиязының XIX съездининиң директивалары болза, совет кижилер дугайында сталинчы сагыш салышкынын эң көскү илерээшкини болур. Съездиниң шийтпирлерин бүгү совет улус канчаар-даа аажок улуг көдүрүшкүн-биле деткээн. Бистин улuzuвустун партияга ынакшылының болгаш ооң херээнге бердингениниң дугайын куш-ажылчы чеднишкннер дээш социалистг чарыштын үзүктөл чок чалгы көргүзүп турар.

Коммунистг партияны болгаш эш Сталиниң долгандыр бүгү улустун сырый катыжышкыны улам күштөгөн. Партия болгаш улус үзүбес харылзаалыг. Бистин партияның күжү болгаш тинлетирбизи ооң улус-биле хан-дамырындан үзүбес харылзаазында деп партиянын чаа Уставы айтып турар. Партияның ажылчын ангы-биле орнотканы болгаш кижизидикчи хан-дамырындан үзүбес харылзааның социалистг нийтиледди тургузарын аңдырган. Партияның херээ бүгү улустарнын херээ. Социализм болгаш улус—катышкан улуг күш. Ол күш болза, Ада-чурттуң Улуг дайынын үезинде гитлерчи фашизмниң болгаш япон империализмни чылча шалкан, дайын сөөлүндеги ажыл-агыйның тайбын тургузуушкунунуң планын чеднишкнниң боттандырган.

Ам бистин чуртувус коммунистг нийтиледди тургузарынын төөгүдүг сорулгаларын шийтпирлеп турда, партияның массалар-биле харылзаанын бүгү-ле хемчеглер-биле улам быжыглаары негетинип турар. Ону боттандырынга партия эге организацияларынның ролу канчаар-даа аажок улуг. Эге организация бүрүзүнүн ажылынын чеднишкннери ооң партияның эвес массалар-биле кайы хире харылзаалыгында, ажылчы чоннарнын негелде херегелдеринге оон кайы хире дыңнангыр болурундан, бодунун мурнунга тургустуруп келген сорулгаларны күсүдир дээш массаны мобилизастаар ажылга оон кайы хире дуржулгаларындан хамааржыр.

Ажыл-агыйжы болгаш политиктиг сорулгаларны күсүдиринге массаларны мобилизастаар база оларнын ортузунга кижизидилге ажылын чорудар талазы-биле эки дуржулгалыг организацияларнын саны бистин область өзүп турар. Маана Кызылдын алгы заводунун партия организациязын чиккеке ап болур. Бизда агитколлективтин агитаторлары бүгү делегей байдалынын айтырылгаларын талазы-биле, социалистг чарыш дугайында, ктш-ажылдын сагылга-чурумунун дугайында, совет патриотизм дугайында, коммунизмниң улуг туудуларын дугайында болгаш өске-даа темаларга беселаларын ажылчыннар ортузунга доктаамал чорудуп келген. Бүдүрүлгедө көскү агитацияны делгереткен. Завод бүдүрүлге планын үргүлчү ажыр күсүдип келген.

КПСС-тин Бай-Тайга райкомун колхозчулар-биле хүн-бүрү харылзааны эки туткан. Ооң ачызында район бо чылдын ажыл-агый планарын чеднишкнниң күсүткен. Чон ортузунга партия-орган-астыг болгаш партия-политиктиг ажылды партияның чамдык эге организациялары ам-даа кошкак чорудуп турарын партияның XIX съездининиң ажылынын түнелин чугаалашкан хуралдар илереткен. Танды районун Калинин аттыг колхозтуң партия организациязы колхозчулар ортузунга хүн-бүрү чорудар ужурулг масса-политиктиг ажылдарны кошкадып, доктаамал ажылдар хүлээлгелг агитаторларнын харысалгалыг ажылынын ужу-дузаның үнелелин келген. Политиктиг агитацияның утказын колхоз бүдүрүлгезинин

сорулгалары-биле холбаштырбайн турар.

Партия организациялары эки түнелдиг ажылды чедип алыр дээр болза, массалар ортузунга чорудар партия-политиктиг ажылды ажыл-агыйжы сорулгалар-биле шын холбаштырып билир ужурулг. Агитколлективтер ажылын эге организациялар секретарлары боттары удуртурун партиянын Төп Комитеди хүлээдип турар. Агитация ажылынга партияның политиказын ханызы-биле шын тайылбырлап шыдаар политик талазы-биле эки белеткелдиг эштерни киириштирери чугула.

Политиктиг агитацияны чүгле куду ку агитаторларнын херээ кылдыр көрүп болбас. Удуртур ажылдакчылар боттары массалар ортузунга политиктиг илеткелдерин болгаш лекцияларын үргүлчү кылдыр хүлээлгелг. КПСС-тин Танды райкомунун бюро кижигунери лекцияларны колхозчулар ортузунга ховар номчуп турар.

Партияның болгаш совет эрге-чаргырааны айтышкынын массаларга доктаамал тайылбырлаар, партия чүпү күзеп турарын, чуртту ол кайнаар аппарат чорутурун кижилер билеп алырлар дээш шыдамчылык-биле болгаш хынамчалык-биле тайылбырлаар, бо хүн билеп албаста даарта тайылбырларын оралдажыр, даарта билеп албаста сонгузучу тайылбырларын оралдажынар, ол чокка кандыг-даа удуртулга болбас болгаш болдунмас деп эш Сталин бисти өлдүрүп турар.

Ооң-биле кады ажылчы чоннарнын дуржулгаларын удурткучулар боттары база өөренир ужурулг. Айтырыгы шыны-биле шийтпирлээр төлээде, удурткучуларнын болгаш массаларнын дуржулгаларын катыштырар херек, удуртулга чүгле ынаарда шын болур деп эш Сталин айткан. Ажылчы массалар удурткучуларнын чыгыларын болгаш четпестерин хостуг болгаш дидим шүгүмчүлээр арганы ажылгаан турар ужурулг. Ажылчыннарнын, колхозчуларнын болгаш албан-хаакчыларнын нинти хуралдарын үргүлчү чыгыдырп турар херек. Шүгүмчүлелдин ачызында илерээн четпестерин чогуур үезинде херек кырында организастыг ажыл-биле узуткары чугула. Шүгүмчүлелди анаа-ла өзү барымдаалап көөрү, айытыгнан четпестерни херек кырында эдип-чазавазы, ажылга улам улуг когаралды таварыштырары чугаажок. Улуг-Хем районун Шагаан-Арыг хоорайда райкомкомбинат болгаш эң четпес ажылдыг бүдүрүлгө черлеринин бирээни болуп турар. Ажылды экижидер дугайында саналдарны болгаш четпестер дугайында шүгүмчүлелдерни комбинаттын дирекциязы болгаш ында партия организациязы каш удаа дыңнап турган. Ынчалза-да, олар ол саналдарны болгаш алаандан шүгүмчүлелдерни үнелелээнер. Социалистг чарыштын эки түнели масса-биле быжыг харылзаанын көргүзүү болур дээрзин партия ажылдакчылар билир ужурулг.

Партия биле масса аразында харылзааны быжыглаарыга актив улуг рольдуг. Партия организацияларын ажык хуралдарын чорудары партияның эвес активти кижизидеринин болгаш өстүреринин чугула чепес. Бо ажылды Улуг-Хем районда Сталин аттыг колхозтуң партия организациязы эки чорудуп келген. Массалар-биле харылзааны үргүлчү быжыглаарын КПСС-тин Уставы партия кижигунеринин негеп турар. Коммунист бүрүз бодунуң ол хүлээлгезин үдегерлин-биле күсүдир ужурулг. Ажылчы чоннар калбак массалары-биле быжыг харылзаа болза, партияның XIX съездининиң салган сорулгаларын чеднишкнниң боттандырынын хандыгар.

РСФСР-ниң ажылчы чоннар депутаттарынын край, область, округ, район, хоорай, көдээ болгаш суур Советтеринге сонгулдалар чорудар дугайында РСФСР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Чарлыы

Россияның Совет Федеративтиг Социалистг Республиказының Дээди Советиниң Президиумунун доктаадыры болза: РСФСР-ниң ажылчы чоннар депутаттарынын край, область, округ, район, хоорай, көдээ болгаш суур Советтеринге сонгулдаларны 1953 чылдын февраль 22-де воскресеньде чорудар.

РСФСР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы М. ТАРАСОВ.

РСФСР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Секретары Я. ЗИМИН.

Москва, 1952 чылдың декабрь 15-те.

Партияның XIX съездининиң шийтпирлериниң пропагандазы

Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының XIX съездининиң төөгүлүг шийтпирлерин база эш И. В. Сталиниң «ССРЭ-де социализмниң экономнуг проблемалары» деп генийлг ажылын пропагандалаары чурттуң үлетпүр бүдүрүлгелеринде, албан черлеринде, советтарында, колхозтарында болгаш МТС-теринде улам калбарып турар. Тагароттуң алды муң ажыг агитаторлары бо хүннерде партияның съездининиң шийтпирлериниң дугайында номчулгаларны болгаш беселаларны чорудуп турар. Андреев аттыг металлургия заводунга, Сталин аттыг комбайн заводунга, «Красный котельщик» заводка бешки беш чыл планының талазы-биле съездиниң директиваларын дугайында декабрьда чүс-чүс беселалар болуп эрткен.

КПСС-тин XIX съездининиң түнелдеринге холбаштырган башкыларнын болгаш эмчилериниң хоорай хуралдары Костромага болган. Съездиниң шийтпирлерин изин-биле чүдүлдүг деп көрбүшаш, хоорайнын интеллигентилери школаларга кады камгалалыны база кижизидилге ажылдарын экижидериниң талазы-биле хей саналдарны киргенер.

Хабаровск крайының муң-муң агитаторлары съездиниң материалдарын пропагандалап турар. Эң-не кыдыкы Сонгу чүк районнарда агитаторлар коряк, чукот, намай болгаш өске-даа черлерниң улзувунуң дылдарында беселаларны эртерип турар. Крайнын клубтарында, культура Бажыннарда, номчулга бажыннарда, библиотекаларында чаа бешки беш чыл планының дуржулгаларын коммунистг тургузуушкунуң улуг планарынын дугайында чугаалап турар өңүг диаграм

маларнын фото көргүзүлдезин аскаан. Көдээ ажыл-агыйның ажыл-ишчилерин партияның XIX съездининиң шийтпирлерин ханы сонуургал-биле өөренип турар. Рязань областын көдээ лекторилеринде колхозчуларга съездиниң материалдарын талазы-биле лекцияларын организастап эртериптен. Партияның съездининиң шийтпирлериниң болгаш эш И. В. Сталиниң «ССРЭ-де социализмниң экономнуг проблемалары» деп генийлг ажылынын дугайында чүс ажыг илеткелдер Киргизияның көдээ ажыл-агый артельдеринге, МТС-терге, Тюпский районун албан черлеринге болуп эрткен. Бобруйский областын көдээ лекторилеринге партияның съездининиң шийтпирлериниң дугайында илеткелдер база болган.

(СЭТА).

Суггарылга системаларының туудуларынга суурлар

КИЕВ. Украинаның Күрүңнүң хоорайлар төлөвилели кылдыр институтун төлөвилелин өзүгаар Мурнуу-Украин каналын суггарылга системаларын туудушкунуң девискээрлери Запорожье, Васильевка, Тетриеве болгаш өске-даа черлерге чуртталганың болгаш культуура-амыдыралдын хей туудуларын чорудар.

Бо чылын Сигиревкага 4 муң дөрбелчин метр хире чуртталга

ропка болгаш өске-даа суурларны долгандыр турар суггарылга системаларын туудушкунуң Устүү Ингулецкая болгаш Алды Ингулецкаяны тууду районнарыга тургустунарлар.

Днепр-Ингулецкаяны болгаш Каиро-Серовозскаяны суггарылга системаларының туудушкунуң девискээринге тууду ажылчын суурларнын төлөвилели ол ышкаш дозулган.

(СЭТА).

АРАТ ШЫНААЗЫНЫҢ ЧААРТЫЛГАЗЫ

ЕРЕВАН. Арат хемниң шынаазында черлерин чаартырының талазы-биле улуг ажылдарны Арменияның мелiorаторлары чорудуп турарлар. Чаа беш чыл планында маада муң-муң гектар шык-шынааз черлерни кургадыр болгаш шийгээдип алыр. Бо сорулганы күсүдирин

биле республиканың мелiorаторлары дыка хей дерилгелерин—хей чүк чүдүрер болгаш чүкүтү боду дүжүрер машиналарны, экскаваторларны, ооң иштинде дөрт кубометр ишкир хымшытыг экскаваторларны болгаш өске-даа машиналарны алганнар.

(СЭТА).

ХӨВЕНЧИЛЕРНИҢ БЕДИК ОЛЧА-АЖЫ

ЕВЛАХ (Азербайджан ССР). Евлахский районун Сталин аттыг колхозунуң агар санында 3.040 муң рубль хөвө дужааганындан кирген. Колхоз пландан ажыр чиг-хөвө дузаарын үргүлчүлөп турар.

Хөвөнчилерин олча-ажы хей болуп турар. Бир трудовенге 14

рубль, беш чартык килограмм тарга онаажып турар. Дыка хей өг-бүлелер ажылдап алган трудовендеринге 25 муң рубльди, 8 тонна чедир тарааны, дыка хей яныз-бүрү продукцияны ап турар. Звено удурткучу Габиб Мамедовтуң өг-бүлезин

(СЭТА).

Малчыннарнын чөвүлел хуралы

Чоокта чаа Танды районун мурнакчы малчыннарнын чөвүлел хуралы болуп эрткен. Анда «Мал ажылынын күрүне планынын күсүлдези болгаш мал кыштагладышкынын чеднишкнниң чорудар хемчеглер дугайында» айтырыгы чугаалажып шийтпирлэн. Партияның XIX съездини беш чылдыг иштинде малдың баш санын көвтөлдир, ооң продуктууну дыка бедилериниң талазы-биле көдээ ажыл-агыйны мурнунга улуг сорулгаларын салган.

Чөвүлел хуралдан ол сорулгаларны күсүлдези дээш демиселге районун колхозчу ажыл-ишчилери биче эвес чеднишкннерини чедип алганын демделгези.

Малды баш санын өстүреринин күрүне планын ноябрь 1-де турганы-биле алдырга чыгыг малды 105,6 хуу, инекти 100,1 хуу, хой, ешкүнү 106,3 хуу, хаванны 110 хуу күсүткен. Районун Сталин аттыг, «Революцияның чалбыжы», «Кызыл партизан», Будённый аттыг колхозтары мал өстүреринин күрүне планын чеднишкнниң күсүдип, кыштагладышкынын эки чорудуп турар.

хойлардан 118—125 баш хураганнарны бүрүн камгалап ап, хой бүртүздөн 2,4 килограмм дүктү кырып ап турар. Сталин аттыг колхозтуң малчыннары эштер Биче-оол, Ланзы олар чыл бүрүде боттарыга быжыгатынган шээр малын мевди кадагалап, бир кыжын 3—4 чаа олар солуп одаладып турар. Ооң түнелинде олар 100 баш төрүүр хойлардан 110—120 чаш төлдү камгалап ап турарлар. Бо мурнакчы малчыннарга немелде төлөвир кылдыр 13—35 баш хураганнарны, өске-даа көдээ ажыл-агый продуктуларын тывыскаан.

Ооң-биле чергелештир мал ажылында бар болуп турар улуг четпестерни хуралга шынгызы-биле чугаалашкан. Чижээ, куш өстүрериниң планын күсүдир хамаанчок, харын Сталин аттыг, Будённый аттыг, «Сталинчы орук» колхозтуң куш фермазы ам-даа тургустуу маан. Районда 53 баш төрүүр инек, 23 баш төрүүр хаваннар болгаш 829 баш төрүүр хойлар планга ам-даа четпейн турар.

Мал ажылынга ээ-харысалга чок, малды кайы хамаан чокка төгчелеп, чарыгдар хоралыг чоруктар «Чаа орук», «Революцияның чалбыжы» колхозтарда бар болуп турар. Ол ышкаш боттарының багай ажылын көрбейн, куш болгаш хаван

(СЭТА).

Механизаторлар курсы

Көдээ ажыл-агый механизатор кадрларының политиктиг билдин бедилер соруда-биле Барыын-Хемчик районда Кызыл-Мажалык МТС механизаторларнын курсун ажыткан. Бинди 30 ажыг чаа трактористтер өөренип эгелээ.

Ян Судрабкани.—Бүгү улустун чедтелишкннинин болгаш аас-кеженин үези (3 арын).
Улустарнын тайбын камгалалынын Конгресси (4 арын).
Улус демократиязының чурттарында (4 арын).
Азияның улустары тайбын күзеп турар (4 арын).

Чүткүдүү-биле өөренип турар

Бай-Тайга районун «Тинлетге» колхозта чаа организастаан бижик бөлгүмүнүң ажылы эки. Бөлгүмдө 30 ажыг колхозчулар хаара туттувун. Олар эртинч аар-берге артышкыны—бижик билбес чоруктан дүрген адырлар дээш онза чүткүлдүү-биле өөренип турарлар.

Бижик бөлгүмү бодунун кичээлдерин организастыг бедик денелге эртерип келген: чүл дизе, бөлгүм ийи ай чыгам кичээлдеп турар, а ооң өөреникчилеринде чангыс-даа кичи кичээлден озалдап көрбээн. Ылангыя «Маалыр не» Белелей, база Донаа, Сайын-оол, Калдар, Айыыр, Ирindoо олар караа четпестеп, назылап кыраан болза-даа, анык кижилерден артык иделкейлиг өөренип, программаның материалдарын эки шингээдиң турарлар.

Бижик бөлгүмүн колхозта эге школаның башкыны, область мурунда бээр сурагыг культурмейжи—коммунист Дарыймаа башкылап турар. Дуржулгалыг культурмейжи кичээл бүрүзүн хынамчалыг белеткел-биле бедик денелге эртерип, өөреникчилерин ортузунга делегей байдалының база бистин чуртта коммунизм туудуларын, область социалистг чарыгынын дугайында тайылбыр ажылын база үргүлчү чорудуп турар.

Мынчангаш колхозта бижик өөредилгезиниң бо бөлгүмү бодунуң ажылын чеднишкнниң үргүлчүлөвишашан тургаш, эки түнелдерни чедип ап шыдаар дээрзинге быжык-биле бүзүрөп болур.

—

Хүлээлге херек кырынга боттанган

«ЗИС—50» маркалыг автомашина дыка-ла эки шынарлыг машина. Ынчалза-даа, ону эдилеп турар кижиниң камныг мергежилден база кол хамааржырын айтыры чугула. Техниканы амьдыралга шын ажылдап билдирин шингээдиң алган кадрлар бисте хей, олар хүн бүрү немежиң турар.

Тываның автобазаның чолаачызы Г.Кожеников «ЗИС—50» маркалыг автомашинаны 1950 чылда хүлээп ап тура, ону капитал септелге чокка 100 муң километрин эртерип күлээнген. Ооң сөзү ажыл-ижинден карышпайн турар.

Кожениковтуң ол машиназы бо хүннерге чедир 120 муң километрин эрткен. Эдилелге камныг, техникага мергежилдиг болганындан Кожениковтуң ол машиназы чүгле капитал септелгени эвес, харын ортумак-даа септелгени негевейн турар.

Чолаачы Кожеников 120 муң километрин эрткен үезинин дургузунда 150 муң тонна-километр ажылдар тургаш 227 муң тонна-километр кылып, нормазын 152 хуу күсүткен. Мергежилдиг чолаачы амгы үеде 1953 чылдын Улугун ажылдап турар.

Он бир айларнын планын күсүткен

Партияның XIX съездининиң директиваларын боттандырбышаан, Тыва алдын трестизинин автотранспорт ажылдакчылары 1952 чылдын он бир айларнын сөөртүлгө планын 141 хуу күсүткен, тонна-километрин бот-үезин 15 копейк кудулаткан.

Коллективте ажыл-ишчи мурнакчылар хей. Ылангыя чолаачылар Закутини. Саранын олар бо чылдын сөөртүлгө планын 11 айларда 130 ажыг хуу күсүткен. ам 1953 чылдын онаалдазын боттандырдып турар.

Механизатор септекчилерде Коребейников, Вострцов оларнын аттары коллективте база-ла мактал-биле демделетинип турар. Күш-ажыла кызымак шак ындыг стахановчулар коллективте хей.

Механизаторлар курсы

Көдээ ажыл-агый механизатор кадрларының политиктиг билдин бедилер соруда-биле Барыын-Хемчик районда Кызыл-Мажалык МТС механизаторларнын курсун ажыткан. Бинди 30 ажыг чаа трактористтер өөренип эгелээ.

Курстун дыннакчылары тускай программа өзүгаар көдээ ажыл-агый машиналарын тургузуун, агротехниканың чурумнарын база партияның XIX съездининиң шийтпирлерин өөренип турар.

Эш В. А. Малышевити Лениниң ордени-биле шагнаар дугайында ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Чарлыы

ССРЭ Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазынын орадакчы эш В. А. Малышевити 50 хар харлазын таварыштыр база совет индустрияның хөгжүдүзүниң талазы-биле совет күрүнеиниң мурнунга оон хавыязын демделештир, эш Вячеслав Александрович Малышевити Лениниң ордени-биле шагнаар.

ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы Н. ШВЕРНИК.
ССРЭ-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Секретары А. ГОРКИН.

Москва, Кремль.
1952 ч. декабрь 15

ЭРТЕМНИГ КОММУНИЗМНИН ПРОГРАММАЛЫГ ЧОГААЛЫ

(Н. В. Сталинның «ССРЭ-де социализмнің экономнуг проблемалары» деп ажылының дугайында)

(Төңүзү. Эгези № 244 (2674). «Шын» солунда).

Эш Сталин мынчаар бижээн: «Коммунистг нитилелдин ийи дугаар фазаында продуктуларны бүдүреринге чарыгдан күш-ажылдын саны, бараан бүдүрүлгенин үезинде болуу турары дег, өске арга-биле, үениң болгаш оон хевирлеринин киржилгезин дамчып хемчээтинер эвес. харын дорт болгаш шуут—продуктуларны бүдүреринге чарыгдан үениң саңчижэ-биле, шактарыны саны-биле хемчээтинер. Күш-ажылдын хуваалдазы кандыг болуру дээрге, бүдүрүлгенин адырларынын аразында күш-ажылды хуваары ол үеге чедир бодунун күжүн чидирген үе хоойлузу-биле эвес. харын продуктуларга нитилелдин негелде-хергелдеринин өзүлдэи-биле таарыштыртынар. Ол болза, бүдүрүлгени нитилелдин негелде хергелдерини-биле таарыштыртынар, ынчаарта нитилелдин негелде хергелдеринин үчүдү планнаар организмге бир дугаар чегенин уjur-дузалыг апар, шак ындыг үе болур» (арын 23).

IV. Сталинчы чаа ажылдын бүгү делегейге төгүлүгү уjur-дузазы чүдөл дээрге, бистич чуртувуста социалистг тургузушкунун кайгамчыктыг улуг дуржулганын ында түнүзүндө, социалистг нитилелдин улам ынай хөгжүлдээнин эртеминг үндэсинин тодаргайлашканында, социализмден коммунизмге чортуу шилчилгенин оруктарынын айтынганында болур.

Коммунизмге өзүлүгү шилчилгени белеткээр төздөдө, бети дээрге-ле мындыг баштайгы үш кол негелдерини боттандырган херек деп эш Сталин өөредип турар:

«1. Бирээде, бүдүрүчкү күштеринин тоол-домакта «рационалдыг организа-сташканын» эвес, харын бүдүрүлгө херекселеринин бүдүрүшкүнүн өстүрерин колдады араак бүгү нитилелдин бүдүрүлгенин үзүктө чок өөрнин быжы-биле ханды-рары чугула. Бүдүрүлгө херекселеринин бүдүрүшкүнүн колдады өстүрер чорук болза, чүгө ол бүдүрүлгө херекселер-биле бодунунда бүдүрүлгелерин, улус ажыл-агыйның өске-даа бүгү бүдүрүлгелерин хандыран уjurдуу болурга эвес, харын база ол чокка черле калбарган дадын бүдүрүлгени боттандырган болдумас болурга тоң чугула болуп турар.

«2. Ийде, колхозтарга болгаш харын база бүгү нитилелде аяктыг кылдыр боттандырттынар чортуу шилчилгелерин кылырының аргазы-биле колхозчу өңүчү нитилелдиг өңүчүлүгү денкилде чедир көдүрер, бараан хүүлгезин база-ла чортуу шилчилгелер кылырының аргазы-биле продуктулар орнажырынын системасы-биле солуртуу чугула, төд эрге-чарыга азы кандыг-бир нитилел—экономнуг төп чер нитилелдин эрге-ажыктарына хаара түдүп шыдаар болуун дээш ону кылды» (арыннар 66—67).

Эш Сталин колхозчу өңүчү нитилелдин өңүчүлүгү денкилде чедир бедидер хемчеглерин дугайында айтырыгы эртеме үндэзлээш ханызы-биле ажылдап кылган, күрүне-ния үлетпүрү биле колхозтарын аразында дорт продукт солчулганын, че шилчилгенин оруктарын ажыткан болгаш хевенин, ленину, сөөкканын база колхозтарның өске-даа продукциязын бараанчыларынның амгы үеде турар системасы продуктур солчурунун калбак системасынче хөгжүй бээр деп чүвени көргүскен.

«3. Уште, нитилелди кижигүнери нитилел хөгжүлдээнин илдепкейдиг ажылдакчылары болурунга четир билгин алыр аргалыг болуун дээш, олар күш-ажылдың амгы турар хуваалдазын уламдында канды-бир чангыс профессияга бүгү амьдыралында чыпыр турара бер-бейн, харын профессияны хостуг шил-лип алыр аргалыг болуун дээш, олар күш болгаш угаан аргаларын булу талалыг хөгжүлдээнин нитилелдин бүгү кижигүнерини ханды-рып болуу дег кылдыр нитилелдин аяктыг культуралыг өзүлдэин чедип алыр чугула—деп эш Сталин өөредип турар (арыннар 68—69).

Эш Сталин болза, күш-ажылдың амгы байдалында дыкка өскерилгелерин кылбай чыткаш, ону чедип ал шыдаас деп, ону боттандырдарда аяк хүнүн бети дээрге-ле алды, а оон соонда харын беш шак чедир кызырар, чурталганын байдалдын үндэсин биле экижилер, ажылы-ныннарның болгаш албан хаагчы-тарның боттуг ажыл төлөвирин көй-рөөс биче-ле дие ийи катап көдүрер херек деп өөредип турар.

«Чүгө бо бүгү баштайгы негелдерин катый-хаара күтүстенигенин соонда, «кижи бүрдөн шыдаар

хирезин көрүп алыр, кижиги бүгүге ажылдаан хирезин көрүп бээр»—деп социалистг формуладан, «кижи бүрдөн шыдаар хирезин көрүп алыр, кижиги бүгүге хергелгезин хирезин көрүп бээр»—деп коммунистг формула-же ам шилчип болур апар»—деп эш Сталин айтып турар (арын 69).

Хоорай биле көдээнин аразында, угаан ажылы биле күш ажылынын аразында удурланышкак чорукту чок кылдырың дугайында база ол ышкаш оларын аразында ылгавырны узуткаарың дугайында айтырыгы эш Сталинның ханызы-биле шилчилээни коммунизмге шимчээш-киннин оруктарын билди алырыңа онза чугула уjur-дузалыг. Бистич чуртувуста социалистг тургузутуу хөгжүдериңде болгаш быжыдарыңда чедикшиңнерин түнүвишпаан, эш Сталин болза, хоорай биле көдээниң аразында удурланышкак чорукту үндэин сууру бисте шагдала узут-катыган деп чүвени, угаан ажылы биле күш-ажылынын аразында эрге-ажыктарың удурланышкак чоруу база-ла читкен деп чүвени көргүскен.

Ажылчынарның культу-техниктиг денкилден техниктиг ажылдакчы-ларын денкилде чедир көдүрүп тургаш, угаан ажылы биле күш ажылынын аразында боттуг кол ылгавырларын узуткаар дугайында, база ол ышкаш хоорай болгаш көдээге нити улустун өңүчүлүгү балды-каарыңа үндэзлээш, бараан бүдүрүлгениң чиде бээринге үндэзлээш, үлетпүр биле көдээ ажыл-агыйнын аразында боттуг кол ылгавырларын узуткаар дугайында чаа коммунизмге шилчилгеге кайгамчык улуг уjur-дузалыг проблеманы эш Сталин теория талазы-биле шилчил-түрүп. Ынчаарга үлетпүр биле көдээ ажыл-агыйның аразында, угаан ажылы биле күш-ажылынын аразында боттуг кол ылгавырларын узуткаарың дээрге, оларын аразында аяктыг байдалдарың ула-мындан кезээде артып калыр кан-дыг-даа бүгү-ле ылгавырлар узут-катына бээр дээни ол эвес деп эш Сталин өөредип турар.

V. «ССРЭ-де социализмнің экономнуг проблемалары» деп ажылдаанда бүгү делегейинң амгы байдалын эш Сталинның анализтээни болгаш делегейдин капиталистг системаның кризисинин ханылаанынын дугайында, капиталистг чурттарның аразында дайынды чылгаш чок чоруун дугайында түнелдери теория болгаш политика талазы-биле кайгамчык улуг уjur-дузалыг болуп турар.

Делегейинң бир дугаар дайынынң үезинде, ылангыя капиталистг системадан Совет Эвилелинин адыр-лып үнгенинң түнелдинде капита-лизминн нити кризис эгелен кирген. Делегейинң ийи дугаар дайыны делегейинң капиталистг система-зының нити кризисинин улам ынай чидилгенин болгаш ханылаанын чедирген.

Делегейинң ийи дугаар дайынынң үезинде, ылангыя капиталистг системадан Европада болгаш Азия-да улус-демократтыг чурттарның хоорул үнгенинң сөөлүнде капита-лизминн нити кризисинин ийи дугаар үе-чадазы калбарган деп капита-лизминн делегей системасынын нити кризис экономиканы-даа, по-литиканы-даа хаара түдүп турар деп, бир талазында, капитализмнің делегейде эконом системасынын улам күштелип турар чарлышыкын, ийи талазында, капитализмден адырдылган чурттарның—ССРЭ-нин, Кыдаттын болгаш өске-даа улус-де-мократтыг чурттарның—өзүп турар экономнуг күчү-шыдалы оон үндэ-зинде чыдып турар деп эш Сталин өөредип турар.

«Делегейинң бир дугаар дайынынң үезинде бир дугаар кризис-биле делегейинң ийи дугаар дайынынның үезинде ийи дугаар кризис тус-тус аңгы, бот-боттарыңдан хоорулчак гускайлаң кризистер эвес, харын делегейинң капиталистг системасынын нити кризисинин хөгжүлдээнин ийи үе-чадалары деп санаар херек» деп эш Сталин бижип турар (арын 57).

Эш Сталинның өөредип турары болза, делегейинң ийи дугаар дайы-нынң болгаш оон ажыл-агыйга ур-жуктарының экономнуг эң чугула түнелди кылдыр делегейинң бүгүдө-нин хаара түдүп турар чангыс ай-рыгунун чарылганын санаар херек. Германия болгаш Япония болза, АКШ-тын, Англияны болгаш Фран-цияны конкурентилери болур чыс-каалында үндүрткенер. Оон-биле чегелештир капиталистг система-дан Кыдат болгаш Европада улус-демократтыг чурттар хоорулун үн-геш, капитализмнің лагеринге удур-лаңдып турар чангыс-эпитг, күчү-лүг лагерин СССРЭ-биле калы-гузуп алганнар. Оон түнелдинде ийи,

бот-боттарыңа удур турар чегелешкек делегей рыноктары тур-густунган.

Эш Сталин мынчаар бижээн: «Улус-демократтыг чурттарга Совет Эвилелинин көргүзүп турары дег шак ындыг ылаптыг болгаш техника талазы-биле бедик квалифика-тыг дузаламчыны оларга чангыс-даа капиталистг чурт көргүзүп шыда-вас ийик деп ол кады ажылдажыл-ганын дуржулганы көргүзүп турар. Херек болза, ол дузаламчының чүг-ле канчаар-даа аажок чийк өртек-тиг болгаш техника талазына бир-ги чегенин бооп турар чоруунда эвес. Хамыктын мурунда херек бол-за, ол кады ажылдажылганын үндэ-зининде бот-боттарыңа дузалажыр болгаш экономнуг нити көдүрүлүш-күнү чедип алыр дээни ылап шың күзөлдүн турар турарыңа болур» (арын 31).

Делегейинң ийи дугаар дайыны болгаш оон уржуктары капитализм-нің хөгжүлдээнин дең эвес чсруун улам ынай күштелдирген болгаш капиталистг чурттарнын аразын көрүлдээлерин чидилгелдериниче чедирип келген. АКШ биле Англия-нын болгаш Япониянын аразында чөртдээлерин ханы анализин эш Сталин кылган. Ол чурттарын хан-рылзаларында дашты-биле «өй-тап чоруктуң» артында ханы чөрүл-дээлөр чыдып турар деп чүвени, Англия, Франция, Барың Германия, Италия болгаш Япония ботта-рыңа тускайлаң байдалды болгаш харын база бедик канчааларны хан-дырып алыр дээш АКШ-тын ку-паандан чүткүп үнер болгаш оон-биле колдамнажып тутчу бээр деп чүвени эш Сталин көргүскен.

Капиталистг чурттарнын рынок-тар дээш демисел болгаш бодунуң конкурентилерин эрэм дтүвүчө кири идиптер дээш күзөлдө болза, амгы үеде, делегейинң ийи дугаар дайынынң үезинде болганы дег, капитализмнің лагерин биле социа-лизминн лагерин аразында чөрүл-дээлдерден-даа херек кырында күш-түг болуп болур деп эш Сталин он-залап демделген турар.

Империалистг делегейинң чаа дайынынн өртүн кыпсыр деп бүгү-дө күштер-биле оралдажып турар-лар. Ынчаарга-даа, боттарынын оруунга олар улус массаларын кү-чүлүг удурланышканын таваржы-шып турарлар. Амгы үениң тайбын дээш шимчээшкени болза, тайбын камгалаары дээш, чаа дайынын болдурубазы дээш демиселче улус массаларын көдүрүп үндүрер со-рулгалыг.

«Амгы үениң тайбын дээш демисел, тайбын камгалаары дээш демисел болганда, чедикшиңни болган таварылгада ук дайынын болдурубазыңа, ону түр сонгаарла-дырыңа, ук тайбынын түр камгала-арыңа, дайынзырак чазактарын дүжүрениңе болгаш тайбынын түр камгалаарда белен өске чазак-биле ону солурунга чедирер дээрзи шы-нын болур—деп эш Сталин айтып турар.—Ол, харын, эки-ле. Харын-даа кончү эки. Ынчаарга-даа ол бол-за, капиталистг чурттарнын ара-зында черле дайыннарның чылгаш чок чоруун чок кылырыңа канчап-даа четпес. Тайбынын камгалаар дээш шимчээшкени чеже-даа чедик-шиңнерилг болза, империализм черле артып калыр, күштүг артар, ынча-ган, дайыннарның чылгаш чогуу база-ла күштүг болуп артып калыр төздөдө ол четпес.

Дайыннарның чылгаш чок чоруун чылгалдыр дие империализмин узут-каар херек» (арын 36).

«ССРЭ-де социализмнің экономнуг проблемалары» деп генийлиг сталинчы ажыл бүгү делегейге кан-чаар-даа аажок улуг уjur-дузалыг. Ол ажыл коммунистг болгаш ажылчын партиаларны идея талазы-биле чепсеглээр, тайбын демо-кратия дээш, социализм дээш демиселге капиталистг чурттарнын ажылчы массаларын сорук кирип турар.

Эш Сталинның «ССРЭ-де социализмнің экономнуг проблемалары» деп генийлиг ажылы болза, эртеминг коммунизмнің программалыг чогаалды болур, марксисч-ленинчи поли-тиктиг экономиянын хөгжүлдээнинде дээди үе-чада болуп турар. Ол чо-гаалыңа бистич улуг баштыгычыс болгаш мерген угааның башкычыс социализмден коммунизмге чортуу шилчилгениң үезинде коммунистг партианың политиказынын үндэ-зиннерин ханызы-биле тайылбыр-лаан.

Эш И. В. Сталинның классиктиг чаа ажылы коммунизмнин бүрүн тиелдигези дээш демиселче совет кижилерин сорук кирип турар. Кижиги төрөлгөнгө келир үеже орукту сталинчы улуг идеялар кү-чүлүг чыраткы дег херелдеп берип турар.

Г. ЕВСТАФЬЕВ.

КПСС райкомнарнын ийи дугаар секретарьларынын он хонук семинары

Партияның XIX съездининң төгүлүгү шийтпирлерин боттандыры-шаан, партияның удуртур ажылдак-чыларының идея политиктиг билин бедидер, практикалыг ажыл мерге-жилди байылар сорулга-биле пар-тия обкому 1952 чылдың декабрь 1-ден 10-га чедир семинар органи-застан. Аңаа партия райкомнары-ның ийиги секретарьлары өөренип эрткен.

Семинарга партияның XIX съез-дининң директиваларына, съездеге эш И. В. Сталинның чугаазыңа база «ССРЭ-де социализмнің экономнуг проблемалары» деп ажылыңа хол-баштырган лекцияларын номчаан.

Семинарның дынакчыларыңа эш Тока КПСС-тин XIX съездининң эрткен түнелдеринин болгаш бистич областың партия организациялары-нын сорулгаларынын дугайында лекцияны номчаан.

Коммунистг кижизидилгенин уjur-дузанын дугайында, идеоло-гия ажылы күштелдирер хемчеглер дугайында эш Соамнын база И. В. Сталинның «Марксизм болгаш дэл эртемининң айтырыглары» деп ажы-лының дугайында эш Сердобовтун лекциялары база болган.

Делегейинң амгы байдалынын дугайында, кадрларын шың шилир болгаш кижизидилгенин, шүгүмчүл-дө болгаш бот-шүгүмчүлөдди кал-бартырын дугайында лекциялар-ны шитер Анкудинов, Кузьмин, Кротский олар номчаан. Ол ышкаш ажыл дуржулга солустурар сорул-га-биле райком секретарьларынын илеткелдери база болулаан.

Эге организациалар секретарьларынын семинарын эрттирген

КПСС-тин Улуг-Хем райкому чокта чаа колхозтарынң партия эге организациаларынын секретарь-ларынын семинарын эрттирген.

Эге организациалар секретарьла-ры аңаа боттарынын ажылынын дуржулганын солукшан. Херээженер чөвүлелинн ажылыңа партия организациазынын удуртулганын дугайында Димитров аттыг колхоз-тун партия организациазынын сек-ретары эш Дөөдек илетке кылган. Колхозчулар ортузунга агитация-мессалыг ажылдын чорудулганын дугайында «Кызыл тук», Мичурин аттыг колхозтарын партия органи-зациаларынын секретарьлары, пар-тия хуралын белеткээринин болгаш эрттиреринин практиказын дугайы-нда Жданов аттыг болгаш Мичу-рин аттыг колхозтарын партия органи-зациаларынын секретарьлары боттарынын ажылынын дуржулга-зын аңаа чугаалааннар.

Семинарнын киржикчилери оон ынай партижи даала дугайын бол-гаш партия бөлүктөрүнн ажылыңа удуртулга дугайын хана солуннар ажылыңа удуртулганын практика-зын өөренигенер.

В. БААЗАН.

Колхозта комсомол организациазын эки уауртуп

Чаа-Хөл районунң «Победа» көдээ ажыл-агый артелиниң комсо-мол организациазынын ажылыңа партижи удуртулганы колхозтун партия организациазы (секретары эш Сырбыккай хандырбайн турар.

Колхозта 35 комсомолчулар бар. Комсомол организациазы план чок ажылдап келген. Оон уjurунда комсомолчуларын хуралы болбайн турар. Организациазын ажылы чүг-ле комсомолчуларын кижигүн дадырыын хавыраы-биле кызы-гаарлатынган.

Бо өөредилге чылында комсомол-чулар политиктиг өөредилгеде хара тутунмаан. Политбөлүмнүн кичээлеринге дынакчылар четче келбейн турар. Оларын өөредилге-зине контролюду экижитпээн. Ком-сомолчуларда бижик билбес чорук безин узуткатынмаан.

Аныктар ортузунга комсомол чүгүзүнүң, делегей байдалынын дугайында лекциялар номчулгалары, беседалар чорувайн келген. Колхоз библиотеказында доктаамал номчук-чу болуп турар комсомолчу чок. Комсомолчуларын болгаш анык-тарын ортузунда солун чагалгазы организастаныпмайн турар.

Аныктарнын коммунистг кижиги-жилгезин экижилдери партия органи-зациазынын чугула херээ болур. Колхозтун партия организациазы ВЛКСМ райкому-биле калы комсо-молдун ол организациазынын нити ажылын экижилдери уjurлуг.

К. МААДЫР-ООЛ.

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Партияның XIX съездинин шийтпирлеринин пропагандазы

Партияның Бай-Тайга райкому Совет Эвилелинин Коммунистг партиязынын XIX съездинин шийт-пирлерин район шийтинге пропаган-далаар ажылды улам күштелдирип турар.

Съездинин ажылынын түнелинин дугайын баштай районун партия организациазынын активинин хура-лынга чугаалашкан. Ол хурал бол-за, районун социалистг чаартыл-ганын темпизин улам дүргедели-риптиг практиктиг сорулгаларын бодуну шийтпиринге тодаргайлавы-шаан, съездинин материалдарын аялчы чонун ортузунга пропа-гандалаар ажылды күштелдирерин айтыкан.

Съездинин ажылынын түнелинин дугайын чугаалашкан хуралдар партиянын районда бүгү эге органи-зациаларына болуп эрткен. Ол дугайында илеткелдер ажылчы чонун нити болгаш аныктарын тускай хуралдарыңа болулаан.

Совет кижилеринн чаагай амьды-ралынын дугайында бистич партия-рыстын, совет чазавыстын, ынак баштыңчы болгаш башкы эш Сталинның канчаар-даа аажок улуг сөгүш салышкынын дугайында өөрүшкүнү хары сөстери кырган-нарнын болгаш аныктарын чугаа-ларынды чок болганда-ла дынна-гып турар. Олар болза, улуг Совет Эвилелиниң чангыс-аай өг-бүлөни-че Тыванын катыгып киргенинин соонда, анык областын экономика-зында болгаш культуразында улуг чаартылгаларын чедикшиңнерин чугаа санында демделген турарлар. Колхозчулар болза, Совет Тываның социалистг чаартылгазынын, бистич Төрээн чуртувуска коммунизм тилелгези дээш демиселди илде-кейлиг киржикчилери болуп турар аас-кежинин дугайын илеретпеш-паан, социалистг чарышка бедик-кен хүлээлгелерин боттарыңа ап, съездинин шийтпирлерин күш-ажыл-чы чедикшиңнер-биле уткуп турар.

«Победа» колхозтун партия органи-зациазынын хуралы болур деп чөрүлдө ында 76 харлыг коммунист Калын-оол дыннааш, хурал болур чеге хамыкты мурнап чедип кел-ген турган. Партия хуралына оон чугаалааны болза: күчүлүг техника-чүлөр бо чылын бедик дүжүттү ал-дывас. Трудолене санынга 3 кило-грамм тараа ап турарымыс болза, колхозчу чаагай амьдыралдын ачы-зы-дыр. Мен бодум кырымызда-даа, ажыл кылар аргалыг мен, гараа каларып чайладым. Амьдыралымыс чаагай, ажымыс улуг. Ол болза,

«Победа» колхозтун партия органи-зациазынын хуралы болур деп чөрүлдө ында 76 харлыг коммунист Калын-оол дыннааш, хурал болур чеге хамыкты мурнап чедип кел-ген турган. Партия хуралына оон чугаалааны болза: күчүлүг техника-чүлөр бо чылын бедик дүжүттү ал-дывас. Трудолене санынга 3 кило-грамм тараа ап турарымыс болза, колхозчу чаагай амьдыралдын ачы-зы-дыр. Мен бодум кырымызда-даа, ажыл кылар аргалыг мен, гараа каларып чайладым. Амьдыралымыс чаагай, ажымыс улуг. Ол болза,

М. ДОРЖУ, КПСС Бай-Тайга райкомунун секретары.

Партия райкомунун пленуму

КПСС-тин Танды райкомунун III пленуму болуп эрткен. Районда агитация-мессалыг ажылдарынң байдалы болгаш ону экижилдери хем-чеглерин дугайында партия рай-комунун секретары эш Лопсан-оол-дун илеткелди база «Кызыл парти-зан» колхозтун партия эге органи-зациазынын ажылынын дугайында ол эге организациазынын секретары эш Даржаанын отчөдүн пленум чугаалашкан.

Илеткелчинн демделгезинн өзү-гаар алырга, районун партия органи-зациазы сөөлү үеде ажылчы чо-нарнын ортузунга политиктиг кижиги-жилдиге ажылы элээн экижиткен. Районда 28 агитколлективтерде 311 агитаторлар ажылдап турар. Сталин аттыг колхозтун партия органи-зациазынын агитколлективи эң эки ажылдап турар. Сталин аттыг колхозта эштер Маадыр-оол, Кескил-оол, Доржу, Кулакова база Будённый аттыг колхозта эш Ники-тин, «Чаа орук» колхозта Огнөв болгаш өске-даа агитаторлар эки ажылдап келгенер.

Оон ынай агитаторлар-биле ажыл-ды (семинарлар болгаш чөвүлө хуралдарын), оларга практиктиг дузаламчынын, лекция пропаганда-зынын, көсүк агитациянын, ылангыя хана солуннар ажылынын чамдык колхозтарда экижэн чижектерин илеткелчи чугаалаан.

Моон-биле чегелештир районун

Пропагандистеринн билин бедидип турар

Чокта чаа КПСС-тин Кызыл райкому колхозтарда партианын поли-тиколаларынн пропагандистеринн семинарын эрттирген. Бир бол-гаш ийиги чылдарын политшкола-ларынын пропагандистеринде элээн хөй кижиги ол семинарга киришкен. Семинарга тус-тус темаларын дугайында лекцияларын дыннаан болгаш башкыларынын методика-

адавыс болгаш башкывыс Сталин-нин ачызы-дыр, ол ам-даа үр бол-гаш узун назын назылаар болуун!

Партияның XIX съездинин шийтпирлерин районун коммунисти-тери чангыс эп-сеткилдиг деткээн. Партийжи-организастыг болгаш партижи-политиктиг ажылдарын негелденин чогуур денкилде чедир көдүрерин олар партия райкомун-дан болгаш эге организациаларын-дан негеп, адаандан шүгүмчүлөдди партия хуралдарыңа калбартынар. Ол ышкаш райкуускомун, оон кил-дистеринин, сумулар Советтеринин адресинге шыңгы шүгүмчүлөддөр болулаан. Илерээн четкестери чайладыр талазы-биле хамаарыш-кан организациалар боттуг ажыл-дарны чорудуп турар.

Бешки беш чыл планынын күүсел-дези дээш социалистг чарыш кал-барып эгелээн. «Победа» колхозта колхозчулары 1953 чылдын туугт ыжыын белеткээр шалыпчы айны кылырын чарлаан. Партия райко-мунун бюорозу ол эгелечик саналды деткээн. Районун колхозтарыга ол ажыл ноябрь 25-те массалык-биле эгелээн.

Баштайгы он хонуктун дургузун-да районун колхозтары 4890 ыяш-ты тайгада кезип белеткээн, 3500 ыяшты орукче үндүр сөөрткөн. Ту-дуг шөлүнче 1700 ыяшты сөөрткөн алган. Шалыпчы айны баштайгы он хонунда «Мурнакчы», «Победа» колхозтар (даргалары эштер Кан-даа, Монгуш-оол) ажылдын эки түн-нелин көргүскениер. Тудугчулар ортузунга агитация-мессалыг ажыл-дарын болгаш социалистг чарыш-ты ол колхозтарын партия органи-зациалары (секретарьлары эштер Хирлиг, Адыг) эки организастан. Колхозтарын туугу бригадилери эштер Урбаа («Мурнакчы»), Той-бухаа («Победа») организакчы ажылга мергежилни көргүзүп турар-лар.

«Тээли» колхоз чүгө 450 ыяшты тайгада кезип белеткээн.

Партиянын XIX съездинин ма-териалдарын ажылчы чонун орту-зунга пропагандалаар ажылды КПСС райкомунун пропаганда бол-гаш агитация килдизи планын удуртуп турар. Ол дугайында бол-гаш эш Сталинның «ССРЭ-де со-циализмнің экономнуг пробле-малары» деп ажылынын талазы-биле лекциялар номчулгаларын рай-ком моон сонгаар улам калбартыр.

</

Тыва литератураның чаа чедишкени

«Шын» солун редакциязынын совет чогаалчылар Эвилелинин Тыва садбырынын болгаш областтык дыл, литература болгаш төөгүнүң эртем-шынчилел институтунун организастааны-биле Кызыл хоорайның чсгаалчыларының болгаш чогаалчы активтин хуралы болуп эрткен.

Хуралга чогаалчылар Эвилелинин кежигунне кандидат, аныяк шүлүкчү Ю. Кюнзегештин «Ховунуң аялгалары» деп чыныды чогаалын чугаалажып көргөн. Чыныды чогаалдың талазы-биле илеткелди дыл, литература болгаш төөгүнүң эртем-шынчилел институтунун ажилдакчы эш Гребнев кылган.

Илеткелчи бодунун илеткелдиге

Ю. Кюнзегештин «Ховунуң аялгалары» деп чыныдызын үндүргени—тыва литератураның база бир чаа чедишкени болганын демдеглээн. Илеткелчинин болгаш санал берип чүве чугалаан эштерин үнелээшкенин өзугаар алырга: «Тайбың күжү», «Төрөөн чурт дугайында бодалдар», «Россиянын ырлары», «Ажык чага», «Кызыгааржыга» болгаш өске-даа чогаалдар идеязының болгаш уран-чеченинин талазы-биле долу үнелиг чогаалдар деп санатынган.

Хуралга санал бергеннерин иштинден эитер. С. Сарыг-оол, О. Сувакпит, О. Толгар-оол, А. Белек-Баир, Д. Белзи, С. Тамба олар Ю. Кюнзегештин чогаалдарында

чамдык четпестерни айтып шүгүмчүлөшкөн, боттарының боттут саналдарын бергенер. Илеткелден болгаш саналдардан «Болчашканың бодалында», «Москва бодалымда», «Вракта өнүүмге», «Пропагандист» болгаш өске-даа чамдык чогаалдарда идеязының болгаш уран-чеченинин талазы-биле четпестер бар болганы демдеглетинген.

Түннелинде чыныдын автору чогаалчы эш Ю. Кюнзегеш хуралдың киржикчилеринге, ылагыя санал берген эштерге ажыктыг сүмени берип турары дээш бодунун өөрүп четиргенин илергейлеп чугаалавышаан, шүгүмчүлөдиг саналдарын хүлээп алган.

Ю. КЮНЗЕГЕШ

(„Ховунуң аялгалары“ деп чыныдыдан)

Төрөөн чурт дугайында бодалдар

Песке чураш, оя кескеш делгеп каан дег Бөзүр булут кырлай көшкөн Таңды кыры— Эриңчү чүү кырлагыже эргип төтпес Эргим чуртту танып берген эге оруум, Үргүлчүлө хөрээм долуп, караам ортта Унуп турар кинода дег көстүп кээр-дир.

Чөвүрээни карттап өскөн чоон дылдым, Чөөк дег шыкта, эн-не баштай сарым кыска Сеткилини хөөрээштин танышканым Серини, шымбай хөлөгелиг чодураалар— Чуртталгамнын чырык даңы утаанымга Чурутунуп көнгүс олчаан чырып кээр-дир.

Төрөөн чери чүрекке чоок, эргим болбайш. Ынчалза-даа, байзаларда ырак-чоок деп Ылгаал чиккен. Саян ажыр хүнеп чыраан Байырымның найсылал Москвага, Балтикада чунуп турар Ригага Төрөлдөрүм аалы дег чеде бээр мен.

Бодал, күзөл Саян ажыр боог чок ужар. Тергин чаагай чуртталга дээш тулчуушкунун Дириг ному—дидим эрес маадырларга

Бодум душчуп, демим кадып иженер мен. Делегейиң келир өйүн холда туткан Тинлекчиңиң кылаш ырын ыражыр мен.

Хавыяалыг комсомолдун кызыл демдээн— Хаяаланган Төрөөн чурттуң ынаан ээлээн Аныяктар ажыл-ишке дайып-чаага Амыр-дыжың, амы-тынын харамнанмас. Аас-кежик, чогаалдың чөлөгениңи Ада-чуртум оглун, кызын ырап турар

Совет чуртум улуг чоңу мөге күштүг, Соруну, сөзү—нижи-биле карышак чок. Черлик буржуа культурга сөгүрүвес! Оранымда Ленинниң номагал, сөзү Чөлөш тирткан хүнден чырык. Мээң чуртум Октаргайның чолче оруун баштап орап.

Часкы шык дег чечектелген Төрөөн чуртум! Эртинең бай, эртемниң—хөй. Сталин—Хүн Часыг көрнүп—ажыл, дыжын чылыктырган. Элбек улуг Төрөөн чуртум делгеминче Ынанганнар түмен караа көрүп турар, Ынчангыштың ынакшыр мен, Төрөөн чуртум!

Россиянын ырлары

Баяаттарга хөлөчкитээн түмен кулдар Базымчага кырлып чорда, Качыгдалдын, түрегделдин дошкун ыры Кавайымны аадып чорду.

Хибинчектиг, халааданчыг түрег—бекке Киңчилеткен түрүүл векте Көвей чоңну демиселче хей-аът киңирер Хөгжүм чордун, өткүт ыры!

Арат кижиге тулчуп чораш аас-кежиниң, Ада-чуртун танып тыпкан:

Октябрьның улуг тугу болган ырлыг Россия, ораным ол сен.

Демиселдин тутун туткаш, бистин улус Дээди чааже тура-халаан.

Килең тынган күштүг ырга шыдаштайын Киңчи-дарлап эсти берген.

Уран ырын аялгасы тийелгеже Улустарны сорук киңирер— Чүрээм, ону ыраксаары аан дендин, Чүглетинген ырлыг Россиям!

Эргим сарым! Бистин чоңуң таңчылы ол. Эрге-часыг ынакшылдык хоойдузу ол Ынчангыштың аас-кежик, өөрүшкүнү, Ынакшылды денелге чок үнелээр бис.

ССР Эвилелиниң 30 чыл оюнга

Бүгү улустун чечектелишкениниң болгаш аас-кежиниң үези

Латви улус ССРЭ-ниң акы-дуң малышкы өске улустары-биле кады улуг көдүрүлүшкүнүг хүннерде чурттап турар. «ССРЭ-де социализмниң экономнуг проблемалары» деп генийлиг Сталинчы чогаал болза, марксизм-ленинизмниң өшпес идеялары коммунизмниң чырыктылыг бедниче бистин оруувусту херелдендирген. Партияның XIX съездининин төөгүдүг шийтпирлери болза, бистин Төрөөн чуртувустун социализмден коммунизмге хөгжүлдөзүнге чаа чугула чада кылдыр демдеглетинип турар.

Латви улустун Сталинчы совет өг-бүлөдө чурттап турар амыдыралынын үезин бүгү улустун чечектелишкени болгаш аас-кежиниң деп адап турар. Ленин—Сталинның партиянын 18 дугаар съездинден 19 дугаар съездинге чедир эркен төөгүнүң чылдарынче онза хайнышкыны-биле хая көрүп турар бис. Бо болза, биске совет эрге-чагырганын тургустунганынын үези болган.

Фашистиг буржуазиянын дарлаан дүжүрлеринге латви улуска 1940 чылда Совет Эвилели дузалаан. Ол кайгамчыктыг хүннерде совет танкистерни Риганың кудумчуларына чектерлиг уткаан кижилер кукактажып, бот-боттарына байыр чедирип турганнар, хоорайларга болгаш суурларга хостуг ырылар дыйналып эгелзэн.

Бистин республикавыс ам-даа аныяк, ынчалза-даа ол дүрген хөгжүп орап. Совет Латвия болза, бодунуң чогаалдык күштеринин чечектелишкениниң талазы-биле күштүг болгаш байлактыг. Латвияны чаа амыдыралың чыры-биле херелдендирген 1940 чылдыг утун дурбас июнь хүннеринден бээр

Бо чылдың декабрь 30-де ССР Эвилелинин тургустунганындан бээр үмен чыл ою болур. Ол хүнге уткуштур Эвилелешкен республикаларын чогааларын паралап эгелдесивис.

чүглө он ийи чыл эрткен. Ол чылдардан гитлерлиг эжелелдин буржачүдөк чылдарын база казып үндүрер анаар. Ындыг болза-даа, мөлчүгделдин болгаш дарлалдын чүс-чүс чылдарынын соонда болган советтин он чыл латви улуска өөрүшкүнү болгаш аас-кежикти эккеп берген. Барың-чүктүн эжелекчилеринге уду демиселдин талазы-биле латвилерге кезээде дузалап келген күчүдүг болгаш чаагай совет улус улустун хостакчылары болган. Бодунун ортузунга латвилерин өөрүчүг сеткил-биле хүлээп алган найыралды совет өг-бүлө ону долгандыр сырый катышкан.

Совет кижилер болза, материалдыг болгаш угаан-бодал культуразының бүгү адырларынын талазы-биле көстүп көрбөөн чедишкенин чедип алган, олар күрүнө тургузушкунунуң байлактыг дуржулгазы-биле чепселенип алганнар. Олар боттарыны билгилерин болгаш дуржулгаларын, боттарының эгертимес курлавырларын чаа амыдыралды тургузуп турар акы-дуңмалышкы улустарга өөрүшкүлүү-биле тыныскаан болгаш тысып турар. Улуг орус улуска баштапкан ССРЭ-ниң бүгү улустары Латвияны ажилчы чоңарына дузаламчыны чедиргенер.

Мээң республиканың дугайында эш Сталинның сагыш салымыны базым бүрүзүндө, хүн бүрүдө көстүп турар. Бистин амыдыралывысты тура дүшпес депшилгенин оруу-биле

ханы мерген Коммунистг партия углап башкарып турар. Коммунистг партия болза, ажил-чорудулганың бүгү адырларынын талазы-биле чаа-чаа тийелгелерже бисти аппарат чыдыр. Күштүг, өөрүңүг, хостуг күл-ажыл Совет Латвияда хайныгып үнгөн. Совет тургузуг, совет ажылагый, совет культура улустун күзөл соруну амыдыралга боттандырбышаан, улус массаларың бүгү шегелделерин харыялап турар болганынын ужурунда бистин чедип алканымыс бүгү кайгамчыктыг чедишкенин болдунар аргалыг болган.

Совет кижилерин мурунга эш Сталинның болгаш Коммунистг партияның салып турар улуг эчис сөрүлгаллары болгаш онаалдалары улус массалары хандыктырып, чогаалдык көдүрүлүшкүнү болдуруп турар. Акы-дуңмалышкы бүгү улустар-биле калы чогаалдыр, тургузар, бистин Төрөөн чуртувустун күчү-шыдалын көвүдөдир, бүгү делегейге тайбыны быжылар болган улус камгалап алыр дээш латви улус бодунун чүткүлдүг күш-ажылын салып турар.

Мээң Төрөөн чуртум кайгамчыкты-биле чечектелген! Буржуазтыг үеде чаржынчы чартык колония, хожудангай, аграрлыг чурттан эм Латвия болза, бедик сайзырангай улуг үлетпүрүг, чечектелген социалистиг индустриалдык-колхозчу республика болуп хуулган. Советтиг Латвияның заводтары болгаш фабрикалары нарын машиналарны болгаш приборларны бүдүрүп үндүрүп турар. Беш чылдын дүргүзүндө үлетпүр бүдүрүлгенин ниити хем-чөөли алды ажыг катап көвүдээ, а продукцияны өдүрүп үндүрер талазы-биле дайын мурундагы дем-

Колхозтарда үрезин уруушкунунун чоруп турары

1952 чылдын декабрь 10-да (хуу-биле)

1. Сүт-Хөл	135,8
2. Барың-Хемчик	114,8
3. Бай-Тайга	112,4
4. Бий-Хем	111,5
5. Кызыл	107,6
6. Чөөн-Хемчик	99,8
7. Каа-Хем	92,7
8. Чаа-Хөл	90,0
9. Улуг-Хем	76,3
10. Өвүр	62,2
11. Таңды	54,0
12. Эрэин	53,1
13. Тес-Хем	28,4

Чаа клуб

Эрзин районнуң Мөрөнде «Сталинчы орук» колхозтун туудугжулары колхозчуларга, аныяктарга эки белекти берген. Олар колхозтун чаа клубунун туудуун дооскаш, ажыгдалга чоокта чаа дужааган.

Колхозтун клубунда библиотека база тургускан. Клубтуң болгаш библиотеканың иштин эки каастап, херекселдер-биле долу хандырган. Клубта бот-тыныгыр уран-чүгүл бөлүмү тургустунган болгаш оон киржикчилери концерттерни колхозчуларга көргүзүп турар.

Библиотеканың ном фондузунда 3000 ажыг номнар бар. Библиотека тургустунгандан бээр кыска хуусаанын дүргүзүндө библиотеканың номчукуларынын саны 200 кижиге чедип турар. Номчукулур тыва дылда үнгөн «Алдын сылдыстың кавалери», «Кан канчап катканы», «Алитет лагларже чорупту» деп номнарны улуг сонуграл-биле номчуп турарлар. Колхозчулар чаагайжыды тутунган, каас, делгем чаа клубунда лекция номчулганын дыйнап турар. С. ДОРЖУ.

Чоңунуң кады дээш

К. А. Варенова Тес-Хемниң Кызыл-Чыраада кижиге эмнелге пунктузунун эргелекчинде ажылдап турар. Ажылынга кызымак, чоңга ээлдек байдалы-биле ол чоңунуң бедик идегелин болгаш чаагай хүндүткелин бодунга чаалап алган.

Ол колхозчулар-биле найыралдыг чугаалажып, оларның бажыңдарына чаангыстап кирип чораш, арыг-шөөр чурттаарынын дугайында тайылбыр ажылын үргүлчү чорудуп турар. Кайы-бир-ле черде кижиге аараан деп сураг дыйназа-ла, ол доп-дораан хал четкеш, эмчиңиң чогуур дузаламчынын көргүзүп турар.

К. А. Варенованы чоң шупту маатар, хүндүлээр, ачаа сеткил сагыжынын ханызындан ынак болгаш идегээрлер. К. А. Варенова чоңунуң улуг идегелин хандырып, оон кадынын камгалаарынын херээнге аксеткилди-биле бараан болуп турар. М. СЮРИОН-САТ.

Республика ЧАГААЛАР

Хандагайты клубунун дугайында

Өвүр районнун Хандагайтыда клубтуң ажылы канчаар-даа аажок куду денелде болуп, аныяктарның культуралыг дыштанылганын хандырбайн турар. Клубка чорудуп турар кежээлерниң идея денели куду. Сөөлгү 6 айларнын дүргүзүндө клубка танчылардан өске чангыс-даа лекция номчутунаан, чангыс-даа концерт көргүспээн.

Клубка кино көргүзүлгези кончуг багай чоруп турар. «Поэзиялар доктаамал эвес чоруп турар» деп кино-чурукту көрүкчүлөр 8 шак иштинде көрүп келген, а «Халдаашкы» деп кино-чурукту көрүкчүлөр чүглө 3 хүннер дүргүзүндө сөөлүңге чедир көрүп шыдааннар.

Библиотека кандыг-даа ажыл чорутпайн турар. Библиотека эргелекчини эш Шалагина дыка хөй үени бажынынга эрттирип, ажыла кончуг хаая кээп турар. Библиотеканың ном фондузу 3 муң ном чедип турда, оон номчукулур чүглө каш он кижиге болуп турар. Эртен айлар дүргүзүндө номчукулур чангыс-даа конференциянын чорудуп көрбөөн. Бичини уруграл-биле кижиге

дилгелиг ажыл мырындай чок. Клубтуң ыңдыг багай ажылы оон бажында турар кижиниң культура-чырыдышкын ажылынга хөйүнү чогу-биле, ол берге ынчалзажок хүндүлүг ажалдан оон уштуруп алырын ораддажып турары-биле тайылбырлап болур. Районнун культура Бажынын директору эш Чамзыр клуб ажылын ол хире харысалга чок көрүп турар.

Хандагайтыда партия совет болгаш комсомол организастыялары клубтуң ажылын сонуграп көрбөй, оон ажылыңче кичээңгей салбайн турар. Ол организастыялар эргелекчини эш Чамзырның өткөт илеткелдин боттарынын хураалдарына чаангыс-даа катап дыйнап көрбөөн. Харын райкууском кадрларның агымналышкынын чоруун болдуруп турар. Чижээ, районнун культура бажынында сөөлгү үш айларнын дүргүзүндө үш директорлар сулушкан болуп турар. Кадрларны шак ынчаар агымналып турганындан культура-массалыг ажылды эки-жидип шыдавааны тодаргай.

В. ГУЛЯЕВ.

Тоомча чок чорук

Чөөн-Хемчик районнун Хөндөргөйде «Кызыл тараачы» колхозтун Теректиг-Чыраада 270 баш шээр малын кыштагладып турар. Малды, оон чаш төдүн кыштын соок айылындан менди чыл ажырып алырын эң чугула хемелери база оларны тодуг, чылыг кажаалар-биле хандыраында кол хамааржыр ужурулуг. Ынчаарга ол кыштага 2 улуг хой кажаалары болгаш чаш мал кажаалары бар. Ук кажааларнын септелгези өй-шаанда кылдынаанындан хойлар кыштын кадыг-дошкун соогунда ишти соок, доң, шаараш кажааларга турар ужурга таваржып турар.

Ол хойлар ам кидин-не төрүп турар, төртүгүн 38 чаш хураганлары хой каларчызы эш Бириний бодунуң аксеткилдиг кызымаккайы-биле бодунуң бажынында кирип алган дун-хун чок ажаап турар.

Колхоз баштаар черинден, ферма эргелекчинин талазында мал кыштагладышкынын кичээңгей салбайн турганынын, малчынарын негедезин тоомча чок көргөнинин түннелинде ниитинин мал, оон чаш төлдери кыштын соогунда чылыг-кажаалары чок байдалда туруп турарында амды-гааштан арып баксырап турар. Х. АРАКЧАА.

Спорттун кышкы сезонунга белин эвес ужурашкан

Кышкы спорт сезону шагда-ла эгелзэн, ынчалза-даа ол сезонга Кызыл хоорайнын күш-культура комбинаты кончуг четпес белекел-биле ужурашкан. Күш-культура болгаш спорт херээнги область хоорай комитеттери спорттун кышкы сезонун чедишкенин чорударынын боттуг хемчеглерин база-ла чорутпаан.

Кышкы спорт херекселдеринден күш-культура комбинатында 166 эжеш коньки, 120 эжеш хаак чүгү-даа чок. Күш-культура комбинатынын спорт залында спорттун яны-бүрү хевирлеринин талазы-биле өө-

редилгелиг хемчеглер база четпес калбарып турар.

Ам сорулга болза, хоорайнын күш-культура комбинатын кышкы байдалга дүрген таарыштыр тургускаш, катокту болгаш хаак станциязын дарый ажылдып, ачаа аныяк өскөнни массалык-биле хаара тудуп өөредип болур.

Ынчаарга күш-культура, спорт херээнги область комитеди спорттун бо чугула сезонунче улуг кичээңгейни салып, ылангы хоорайнын күш-культура комбинатында тодаргай дузаны көргүзери, боттуг удуртулганы хандыраы улуу-биле күзөңгич. Я. НИКОЛАЕВ.

ажылдап турар; чеди чыл болгаш ортумак школаларда өөрөнкчилеринин ниити саны 320 муң кижиге чедип турар. 620 клубтар, 1200 ажыг библиотекалар, 25 музейлер культура-чырыдышкынын улуг ажалдарын чорудуп турарлар.

Латви буржуазия улусту караңгы-түмбей байдалга тудуп, эртемче чүткүп турган ажилчин аныяктарга эрттин шыдаас моондакты тургузуп турган. Буржуаз Латвияга депшилгелиг интеллигенция эртем-Академиязынын дугайын чычыл-биле күзөп чораш, ынчалза-даа, Академияны чүглө совет эрге-чагырга тургускан. Латвиянын хөй-хөй академиктери, эртемденери болгаш инженерлери Сталинчы шаңнаалдар-биле шаңнаттырганнар. Латви литературанын, музыканы болгаш театрын шылгарангай ажилдакчылары хүндүлүг шаңнаалды база демдеглетирген.

Республиканын улусчу чогаалчылары, Сталинчы шаңнаалды лауреатары Андрей Улиттин, Вяис Лауштин, Анна Саксенин романнарын, бистин классикис Райнисты шүлүктөрүн бүгү чурттуң удузу номчуп турар. Бо болза, улустарнын сталинчы бузулбас найыралы туруп турар совет чуртка болдунар аргалыг болган.

Совет улустун найыралын, тайбын дээш демиселди, чаа Совет Латвияны йөрөө турар бистин ынак чогаалчымыс Мирдз Кемпенин шүлүктөрүнн орус дылга оочулгасы чоокта чаа парлатынып үнгөн.

Шаанда делегей политикалыларынын, чижээ салдыжыларынын холдунга үрмек соок ышкаш бараан болуп турган бичин кыдыкы крэй болза, хостуг республикаларнын канчаар-даа аажок улуг Эвилелинин ден эргелиг кезигүүнү апарган. Бистин кызыгаарларымыс Оожум океанга, сонгу доштарга болгаш муруну дагларга чедир шөйдүгөн.

Бешки беш чылдын планынын талазы-биле партиянын XIX съездинин директиваларын совет кижилер номчуп турарынын үезинде

өөрүшкү оларны хаара тудуп турар. Бистер бо төөгүлүг документиин Төрөөн чуртка, эш Сталинга канчаар-даа аажок ынакшылдык сагыш-сеткили-биле уткуп алган бис.

Улустарнын сталинчы найыралынын, ажылыч чоңарынын аас-кежиктиг амыдыралынын дугайында партияның болгаш эш Сталиннын амырдык чок сагыш салымынын чычыл-биле чыныгы илередишкенин бис ол документтерден көрүп турар бис. Латвияга электрик машина туудуушкунун, станок туудуушкунун моон сонгаар хөгжүдүр дугайында, бодунуң республиказында уран-чүгүлүнү, эртемниң болгаш культуразынын моон сонгааргы чечектелишкенин дугайында директивалары күдүселирин бистин удузув канчаар-даа аажок өскөн сеткил-сагыштын хайнышкыны-биле хүлээп алган.

Латвиянын эртемденери Москва-ны болгаш акы-дуңмалышкы эвилелешкен республикаларнын эртемденери-биле калы чогаалдык сырый кады ажилдажылга Латвияны улам ылай электрикчилеринин планын чогаалдып ажилдаарына киржиң турарлар. Даугава хемни канчаар-даа аажок хөй энергетиктиг курлавырлары республиканын улус ажил-агынын херелгелерге ажилдап турар. Ам Москванын, Риганын, Вильнюстун, Минскни эртемденеринин чогаалдып турар төлөвилели болза, гидроэлектростанцияларның күчүлүг Барыын Двинаын кылымал саарыглары тургузарына чедирер ужурулуг.

Бистин удузувуска канчаар-даа аажок улуг делемеини совет эрге-чагырга ажыдып берген. Сталинчы өшпес чырык-биле, коммунизмниң чыры-биле херелденген келир үеже бис бүзүрелдиг көрүп турар бис.

Ян СУДРАБАЛН.

Сталинчы шаңнаалды лауреаты, Латвиянын улустун шүлүктүчү

Улустарнын тайбын камгалалынын Конгресси

ВЕНА. Декабрынын 12-де. (СЭТАнын тускай корреспондентизи). Улустарнын тайбын камгалалынын Конгресси Австриянын найсылды Венага бо хун байырлалдыг байдалга ажытыган. Тайбынын Бүгү-делегей Чөвүлелинин инициативасы-биле чыылдырган, улустарнын тайбын камгалалынын Конгресси чер бөм-бүрээнин бүгү чурттарында изин-биле чүүлдүгүнүп көрүп турар. Ол хире калбак болгаш хей төлөөлөргү бүгү-делегей хуралы кижилер төрөлгө-төнүн төөгүзүндө болуп көрбөз.

Эң-не янзы-бүрү үзөл-бодалдарыг, политик талазы-биле янзы-бүрү үзөлдиг, тайбын-бүрү шажын чүдүлгелиг, нитилел талазы-биле янзы-бүрү албан дужаалдыг чүс-чүс кижилер, бүгү-нитинин тайбынын камгалалынын оруктарын шудургуу дилеп турар кижилер бо хун Венага кээп ужурашканнар.

Дайын кысыкчыларынын талазында Конгресстин азыланын болгаш төлөөлөргүн чоруурунга кандыгдаа моондактарнын таварыштырып турган-даа болза, ам-даа таварыштырып турза-даа, Конгресс ажытынып турда Венанын «Концертхауз» деп бажынынга 2 муң кире кижилер чыылган. Чүс-чүс төлөөлөр Австрияга баар орукта чоруп турарлар.

Тайбын талакчыларынын бүгү делегей шимчээшкенинин сураглыг ажилдакчылары: эң ылангыя «Улустар аразынга тайбынын камгалаары дээш»—деп делегейин Сталинчын шаналынын лауреаттары — Фредерик Жолио-Кюри, Хьюлетта Джонсон, Моника Фелтон, Эриберто Хара, Го Мо-жо, Анна Загерс болгаш өскө-лөрдөн ангыда тайбын талакчыларынын шимчээшкенинге катышпайн турган чүс-чүс төлөөлөр хурал залында олуржуп турар. Кижилер төрөлгөтенинин салымы дээш дүвүрээни, делегейин үш дугаар дайынны болдурбас дээш чүткүл, чаагай сеткилдиг өске-даа кижилерни ышкаш оларны, Конгресске эжелген. Хуралда олуржуп турарларнын аразында: Француз чогаалчылар Жак-Поль Сартр болгаш Анри Базэн, Гагеман-ланц дээди судунуң даргазы чо-раан адвокат Крус Фрэнко, Цейлоннуң парламентинин депутаты Бандарнайке, сураглыг математик Монтевидеода университеттин профессору Массера, христианчы социалист, швейцарнын «Цейтундист» солунунуң редактору доктор Крамер, Гандинин сураглыг салгакчызы Индиядан келген В. Шах, индий экономист Кумараппа, Колумбиянын социалист партиясынын чингине секретары Рафаэль Мендоса болгаш он-даа өскөлөр хей. Бүгү делегейин элзөөн хей организациаларынын: чинжээ, херээженнерин Бүгү-делегей демократтыг федерациясынын, тайбын болгаш хосталга дээш демиселдин Бүгү-делегей херээженнер лигасынын, бичин уруглар камгалалынын Бүгү-делегей чөвүлелинин, профвилелдеринин Бүгү-делегей федерациясынын, демократтыг аныктарын Бүгү-делегей федерациязын болгаш өске-даа организациаларнын төлөөлөкчилери Конгресске база олуржуп турар.

Тайбын талакчыларынын шимчээшкенинин авангардында чоруп турар совет улус Совет Эвилелинин ажилчыларынын, колхозчу тараачыларынын, интеллигенциянын калбак төлөөлөкчилери болуп төлөөлөрни Конгресске чоруткан.

«Концертхаузун» дегем залы ол черини шагы-биле 4 шак турда долган турган. Президиумнуң индир болгаш залдын ханалары ак-көк пестер-биле, делегейин бүгү чурттарынын туктары-биле, янзы-бүрү дылдарда «Улустарнын тайбын камгалалынын Конгресси» деп бижиктер-биле шиметинген турган. Балконнар болгаш ложаларны аалчылар болгаш журналистер, долдур олурдукан.

4 шак 45 минута турда Тайбынын Бүгү-делегей Чөвүлелинин чингине секретары Жан Лафит индирге көстүп келген.

Конгресстин ажылында киржиш турар бүгү национал төлөөлөр, Тайбынын Бүгү-делегей Чөвүлели, организациалар болгаш бөлүктөр президиуму сонгуурунун чурумун чингедир соруга-биле президиумга боттарынын кандидаттарын депшидер дугайында бо Конгрессти чыылдырып турар организацианың даргазы Жолио-Кюри оларнын-биле харылашкан—деп чүвени чыылганнарга Жан Лафит дыңнаткан. Президиумга 150 кижиле составтыг кандидаттарнын даңазыын Лафит номчаан болгаш ам-даа харылашпайн турар бөлүктөр президиум составынга боттарынын кандидаттарын депшидер дугайында оларга бүрүн эргелерни берип турарын ол немеп чугаалаан.

Президиумга кандидаттарын төлөөлөр чангыс үн-биле бадылаан. Президиумнуң кежигүнгөрин динмитиг адыш чаксаакшыны-биле индирде олуттарны эзелепкен.

Конгресстин бирги хуралын Жолио-Кюри даргалып эрттирген, ол тайбын талакчыларынын австри чөвүлелинин даргазы шажынчы Эрвин Кокка сөс берген.

Эрвин Кок Конгресстин киржикчилеринге байыр чедирген.

—Маңаа чугаалажып шийтирилээр айтырыглар болгаш проблемалар болза, амгы болгаш келир үдеги Австрияга, оң чоңунга амылралчы чугулаа ужур-дузалы. Бо бүгү-делегей Конгресси дайыннын айылын чайладыр, сүртенчиг чорукту соксадыр болгаш үрегдекчилерини күжүндө боо-чепсекти ушта ылаап-тап деп чүвеге бистин чуртун тайбынга ынакшыдыг улустары улуу-биле идеген, ону манап турарлар—деп ол чугаалаан.

Жолио-Кюринын эге сөзүн Конгресстин киржикчилери улуг кичээнгей-биле дыңнаан.

Жолио-Кюринин чугаазынын сөөлүндө, нити чуруму болгаш Конгресстин хун ажылынын чурумун бадылагыча чедир чамдык төлөөлөргүн дилзөөн өзүгаар баштайгы дискуссияны ажыткан.

Тайбынын Бүгүндий Чөвүлелинин даргазы болуп турар, Индиянын төлөөлөргүн даргазы доктор Кичлю сөс алган. Индиянын хей төлөөлөргүн составында, чуртун бүгү кол политиктиг партияларынын, Индиянын национал конгрессинин, Индиянын Коммунист партиясынын, «Праджа партиянын», тараачын-ажылчын партиянын, «Форвард блок» партиянын төлөөлөкчилери бар деп ол демдеглзэн.

—Бистин аравыста чөрүлдээ кандыгдаа болза, бүгү-нитинин тайбынын дугайында айтырыг талазы-биле бүрүн чангыс эпиг демисе-жин турар бис деп Кичлю демдеглзэн.

Делегейин чаа дайыннын өзүп турар айылынга Индиянын улуг дүвүрөп турар, эң ылангыя Кореяда дайыннын проблемалары оларны дүвүрөдиг турар—деп Кичлю чугаалаан.

—Корея айтырыгы кандыг бир арга-биле чугаалажып болгаш ону таарыштыр шийтирилээринин үндө-зинеринин дугайында дугуржулга биске чедип алдынар болза, оң ужур-дузалың амдызында денээр чүве чо болгаш амгы үде чүгө бодап турар улуг болушкун болур ийик деп Кичлю чугаалаан.

Бир эвес Конгресстин киржикчилери боттарынын сорулгаларын күс-седирин эңне шийтирилди-биле көөр болза, ол бодал күсөтенин болур ийик деп ол немеп чугаалаан.

Оң сөөлүндө Христиано-демократтыг партиядан италия парламен-тиде депутат Терранова индир кырычыч үнүп келген.

Бөлүк депутаттар — либералдарын, христианчы демократтарын, социал-демократтарын, барыын болгаш чөөн үзөлдиг хамаарышпа-старын инициативазын өзүгаар 1951 чылдын октябрыда Италияга тыт-тып келген «Тайбын камгалалынын парламентинин чөпшээржилгелги комитеттин» шимчээшкенинин мүнундан санал берип турарын Терра-нова бодунуң чугаазынын эгезинге демдеглзэн.

Кижилерни кыргып хыдыры ам база катаптавазынын, делегей ам база катап хан-биле хөмө алдынма-зынын бар-ла аргаларын тывар дээш мында туруп турар бис деп Терранова чугаалаан. Бистин ужу-ражып турарымыстын фактызы бе-зин—тиделге-дир. Чөөн-чүк бол-гаш Барыын-чүк, янзы-бүрү шажын чүдүлгөчүн болгаш үзөлдиг кижилер боо-чепсектиг үскүлөжинкинге эвес, харын тайбынын херзэн ший-тирилээринге ужуражып болур деп чүвени манаа көргүзүп турар бол-гаш моон сонгаар-даа көргүзөр бис.

Бир эвес тус-тус ангылатынган турар болузувуса, бис өлүм чидимге тааржыр бис, бир эвес катыжар болузувуса делегейин бүгү улустар-нын калы ажилдажылганынын үндөзинин салыр бис, ынчаарга на-ция бүрүзү тайбын чурттап, боду-нуң канчаар күзөтүн өзүгаар хөй-

жүп болур деп Терранова түнне-линде чугаалаан.

Баштайгы дискуссиянын түнне-линде сураглыг француз чогаалчы Жан-Поль Сартр чүве чугаалаан. Бүгү делегей байдалынын дүшкү-рүн демдегелишсаан, Сартрнын чугаалааны болза: Бо Конгресске чаа болгаш эң эки чүве болза, дипломаттарын эвес, социалистерин эвес, министрлерин эвес, а бүгү-ле өске-өскө үзөлдиг кижилерин, бүгү кезектерин кижилерин катыштырып турарында болур.

Улустун тайбын камгалалынын Конгрессинин киржикчилери ботта-рыннын чазактарын төлөөлөргүн бо-давын турар. Олар чазактардан ангыда боттары ужуражып чугаа-лажыр деп шийтирилээр. Министрлерге дужаал бээр кандыг бир орган тургузар дивейн турар. Чурт-тарнын бот эргелери улустун ха-мааржыр төлөөлө, боттарымыстың негелдеривисти дугуржуп алыр бис, а боттарымыстың чурттарымыс-ка челе бергеш улус бүрүзүнүң бол-гаш бүгү улустун тура-соруу болур тура-сорукту илеридер бис. Сартр-нын ол чугаазын олурдушканнар дин-митиг адыш чаксаакшыны-биле ужурашкан.

Улустарнын күзөп, ханызы-биле идеген турар тайбын ол чаагай амдыралдыр. Бис тайбынча бүрү-зүн күзөвейн турар бис, ылангыя өлүрүкчү өзү-биле доктааткан тай-бынны күзөвейн турар бис. Англия-нын атомнуң бомбазынын чоокта чаа болган шыгалдазынын дугайын демдөвлөшсаан, бистин реакциялыг парлагавыс «База бир бомба, тай-быннын херзэ бурунгаар чоруп тур» деп алгырып турганнар. Бис ону дыңнааш, хирже кири октадыпкан «тайбын» деп сөстү хирден ушта тырткаш ону арыгалаары бистин бир дугаар хүлээлгөвис болур—деп бил-лип турар бис. Тайбын болза, өлү-рүкчү чорукта-даа, бастымышкында-да, кулданышыкында-даа үндөйлө-тинмес ужурулг.

Капиталистиг болгаш социалистиг күрүнелеринин эконом талазы-биле кады турары болдунмас деп чүвени көргүзүп болур турган болза, азы ажилдаарда болгаш тодуг кылдыр чөмөнчирде бот-боттарын узуткажы-рынга улустар күзөлдиг болган бол-за, капиталистиг болгаш социалис-тиг күрүнелеринин аразынга дайыч бо хүн-не чайлаш чок болу бээр ийик. Ындыгдаа болза, ону кым-даа чугаалавайн турар. Социалистиг чурттар тайбынны күзөп турар, ка-питалистиг чурттар-биле социалистиг чурттарын кады турары болдунар деп чүвени социалистиг күрүненин төлөөлөргүн чугаалап турардыр.

Чөөн-чүктүн болгаш Барыын-чүктүн чурттарынын аразында са-дыг талазы-биле харылааны катап тургузары болгаш күштелдерери чүгө херек кырында негелдени бү-рүн харылап турар эвес, харын тайбынын херзэнге кончуз чугула болур ийик—деп Сартр түннелинде чугаалаан.

Конгресстин бир дугаар хуралы Сартрнын саналы-биле доозулган.

Улустарнын тайбын камгалалынын Конгрессинин адресинге бүгү деле-гейин хей-хөй организациаларынын, политиктиг болгаш хей-нитинин ажилдакчыларынын, эртемниң бол-гаш уран-чүүлдүң сураглыг ажил-дакчыларынын хей сангы байырлыг чагаалары болгаш телеграммалары кээп турар.

ССРЭ-нин эртемнер Академиязы-нын президентизи Несмеяновтай, этнологиянын америк профессору Дюбадан, германиян евангелистиг пастору Нимеллерден, Великобританиянын «тайбын дээш демиселдин национал чөвүлелинин» күсүскому-нол оралакчы даргазы Кеннет Ин-грэмден, анык херээженнерин Бү-гү-делегей христианчы ассоциа-циянын чингине секретары Э. Роберт-стен, иран меджлистиг даргазынын Национал ассоциациязынын даргазы Граслиано Рамостан, Француз чурукчулар Пикассо бол-гаш Матисстен, англи чогаалчы Сжеймс Олдридждан болгаш өскө-лөрдөн-даа байырлыг чагаалаз кел-ген.

Улус демократиязынын чурттарында Кыдаттың бұдүрүлгелери чыл планын хуусаа бетинде күүсөдөй турар

ПЕКИН. Кыдат Улус Республика-нын дыка хөй бұдүрүлгелери чыл-дын бұдүрүлгө планнын хуусаа бетинде күүсөткен дугайын болгаш ол ышкаш пландан ажыр чыылда-ларнын талазы-биле чаа-чаа хүлээ-лелерин дугайын «Женьминьжибао» солун дыңнадып турар. Пекиннин күрүне бұдүрүлгелери чылда план-нын хуусаазындан бир ай эртте күүсөткеннер.

Шийтиришанынын металлургия за-воду, Танманьиниң электри станция-зы, Шанхайнын демир орук эргеле-ди, Бенсикунда металлургия завод-тары, Тайюаньнын цемент заводу, Муңденнин резин кылыгыг чүүлдөр кылыр № 4 заводу, Калганда шахта дерилгелери кылыр завод, Ляодун мокуда Яньтайиниң хөмүр даш уур-гайы болгаш өске-даа бұдүрүлгелер боттарынын бұдүрүлгө планнын чедишикинниң күүсөткеннер.

Бұдүрүлгө планнын хуусаа бетинде күүсөлдөргү болза, чаа күш-ажылчы чарыштын, кыдат ажилчыларынын муңакчы дуржул-галарын непереткенинин, ылангыя күш-ажылдын муңакчы совет металдарын өөренип шийгээткенинин түннели болган деп солун демдегелеп турар.

Күрүне бұдүрүлгелеринин ажил-чылары болгаш албан-хаакчыттары чыл планнын күүсөтпешсаан, чаа-чаа хүлээлгелерин ап турарлар. Пекиннин күрүне бұдүрүлгелери чыл төңчүзүңе чедир база 100 миллиард юаньдерин пландан ажыр чыылдазын чуртка сээр.

РУМЫНИЯНЫҢ КӨДӨ АЖЫЛ-АГЫЙНЫҢ ЧЕДИШКИНИ

БУХАРЕСТ. Румыниянын Улус Республикасынын үндөзилетинип тургустунгананын 5 чыл ою—де-кабрь 30-ге бүгү румын улус-биле кады күш-ажылчы тараачынар улуг көдүрүлүшкүн-биле белеткенип турар.

Бо беш чылдарнын дургузулда Бумыниянын көдө ажил агыйынга үндөзін өскөрилгелер болган. Он-он муң тракторлардыг, муң-муң молоткалардыг, сейалкалардыг болгаш көдө ажил-агыйын өске-даа машиналардыг МТС-терин чуртта тургускан. Улустун эрге-чагыр-газы күш-ажылчы тараачынар-га чээлилер-биле, урезинер-биле минералдыг удобренилер-биле ду-залап турар. Көдө ажил-агыйын бедик билгилг кадрлары бел-кээр курстарын болгаш школалар-нын калбак четкизи чуртта ажил-дап турар.

Улус-демократтыг тургузунуң чылдарынын дургузунда чуртка 400 суурларын электржиткен, көдөзүн 12 муң культура бажыныры болгаш номчулга бажыныры ажытыган, муң-муң библиотекалар тургустун-ган. Румын тараачынарнын амыл-ралында радио, кино бар.

Күш-ажылчы тараачынарнын ме-дицина хандырылгасы экижөөн. Сөөлү дөрт чылдарнын дургузунда суурларын медицина пунктулары-нын саны алды катап улгаткан. Суурларда божулга бажыныры, уруглар садтары, яслилер, спорт шөлдүгүштери ажытынган.

Беш чыл планы күш-ажылчы та-раачынарга кайгамчыктыг перспек-тиваларын ажылып берип турар. 1955 чылдын төңчүзүндө көдөз ажил-агыйын бұдүрүлгези 1950 чылдын денелинде ийи катап өзөр, машина-трактор станциялары-нын саны 428 чедир көвүдээр. 2 муң суурлар электржитинген турар. Ду-най-Кара далай каналы Добруджа-нын 120 муң гектар кандаачал черин суггарырга арганы бээр.

Күш-ажылчы тараачынарнын ма-териалдыг болгаш культуруг чаагай чоруу дыка бедир.

Кыдат Улус Республка-биле Болгариянын аразында САДЫГ ХАРЫЛЗААЗЫ

ПЕКИН. Сынхуа агентиленин дамчыдып турарын өзүгаар алыр-га, Кыдат Улус Республиканын улустун төт чазанын даштыкы садыг ми-нистри биле Болгариянын Улус Рес-публиказынын садыг төлөөлөргүн аразынга чедишикинниң чугаала-жышыкчыларнын түннелинде чоок-та чаа Пекинге 1953 чылда садыг дугуржулгазынга ат салдынган. Кы-дат биле Болгариянын аразынга ба-раан саарылгазы 1952 чылдын де-нелинде 70 хуу улгадырын дугур-жулга көргүзүп турар.

ХАРЫСАГАЛЫГ РЕДАКТОР О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

1953 чылда областың «Шын» солунунун чагыдылгазы чоруп турар

ЧАГЫДЫЛГАНЫҢ ӨРТӨӨ:

Чылда — 52 рубль 20 копейк
Чартык чылда — 26 рубль 10 копейк
8 айда — 13 рубль 05 копейк
Неделяда 5 үнер.

Оон-биле кады областын:
«ТУВИНСКАЯ ПРАВДА», «ТЫВАНЫҢ АНЫЯКТАРЫ» — «МОЛОДЕЖЬ ТУВЫ», «СЫЛДЫСЧЫГАШ»

солунварынын чагыдылгазын база хүлээп ап турар.

Шупту чагыдылгадыг турарыныч!

СОЮЗПЕЧАТЬ.

РЕДАКЦИЈАНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Шетинин кудумчузу, бажы 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харысгалгыг редакторнуң 3—62, харысгалгыг редакторнуң орзакчымын, партия амандар, культура болгаш амандар килдистериниң 3—88; харысгалгыг секретарының 4—98; пропаганда болгаш агитация, уран-чүүл, көдө ажил-агый, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа килдистериниң 3—63, иштиги информация, бухгалтерияның—3—65.

Улус демократиязынын чурттарында

Кыдаттың бұдүрүлгелери чыл планын хуусаа бетинде күүсөдөй турар

ПЕКИН. Кыдат Улус Республика-нын дыка хөй бұдүрүлгелери чыл-дын бұдүрүлгө планнын хуусаа бетинде күүсөткен дугайын болгаш ол ышкаш пландан ажыр чыылда-ларнын талазы-биле чаа-чаа хүлээ-лелерин дугайын «Женьминьжибао» солун дыңнадып турар. Пекиннин күрүне бұдүрүлгелери чылда план-нын хуусаазындан бир ай эртте күүсөткеннер.

Шийтиришанынын металлургия за-воду, Танманьиниң электри станция-зы, Шанхайнын демир орук эргеле-ди, Бенсикунда металлургия завод-тары, Тайюаньнын цемент заводу, Муңденнин резин кылыгыг чүүлдөр кылыр № 4 заводу, Калганда шахта дерилгелери кылыр завод, Ляодун мокуда Яньтайиниң хөмүр даш уур-гайы болгаш өске-даа бұдүрүлгелер боттарынын бұдүрүлгө планнын чедишикинниң күүсөткеннер.

Бұдүрүлгө планнын хуусаа бетинде күүсөлдөргү болза, чаа күш-ажылчы чарыштын, кыдат ажилчыларынын муңакчы дуржул-галарын непереткенинин, ылангыя күш-ажылдын муңакчы совет металдарын өөренип шийгээткенинин түннели болган деп солун демдегелеп турар.

Күрүне бұдүрүлгелеринин ажил-чылары болгаш албан-хаакчыттары чыл планнын күүсөтпешсаан, чаа-чаа хүлээлгелерин ап турарлар. Пекиннин күрүне бұдүрүлгелери чыл төңчүзүңе чедир база 100 миллиард юаньдерин пландан ажыр чыылдазын чуртка сээр.

Румыниянын көдө ажил-агыйынын чедишкени

БУХАРЕСТ. Румыниянын Улус Республикасынын үндөзилетинип тургустунгананын 5 чыл ою—де-кабрь 30-ге бүгү румын улус-биле кады күш-ажылчы тараачынар улуг көдүрүлүшкүн-биле белеткенип турар.

Бо беш чылдарнын дургузулда Бумыниянын көдө ажил агыйынга үндөзін өскөрилгелер болган. Он-он муң тракторлардыг, муң-муң молоткалардыг, сейалкалардыг болгаш көдө ажил-агыйын өске-даа машиналардыг МТС-терин чуртта тургускан. Улустун эрге-чагыр-газы күш-ажылчы тараачынар-га чээлилер-биле, урезинер-биле минералдыг удобренилер-биле ду-залап турар. Көдө ажил-агыйын бедик билгилг кадрлары бел-кээр курстарын болгаш школалар-нын калбак четкизи чуртта ажил-дап турар.

Улус-демократтыг тургузунуң чылдарынын дургузунда чуртка 400 суурларын электржиткен, көдөзүн 12 муң культура бажыныры болгаш номчулга бажыныры ажытыган, муң-муң библиотекалар тургустун-ган. Румын тараачынарнын амыл-ралында радио, кино бар.

Күш-ажылчы тараачынарнын ме-дицина хандырылгасы экижөөн. Сөөлү дөрт чылдарнын дургузунда суурларын медицина пунктулары-нын саны алды катап улгаткан. Суурларда божулга бажыныры, уруглар садтары, яслилер, спорт шөлдүгүштери ажытынган.

Беш чыл планы күш-ажылчы та-раачынарга кайгамчыктыг перспек-тиваларын ажылып берип турар. 1955 чылдын төңчүзүндө көдөз ажил-агыйын бұдүрүлгези 1950 чылдын денелинде ийи катап өзөр, машина-трактор станциялары-нын саны 428 чедир көвүдээр. 2 муң суурлар электржитинген турар. Ду-най-Кара далай каналы Добруджа-нын 120 муң гектар кандаачал черин суггарырга арганы бээр.

Күш-ажылчы тараачынарнын ма-териалдыг болгаш культуруг чаагай чоруу дыка бедир.

Кыдат Улус Республка-биле Болгариянын аразында САДЫГ ХАРЫЛЗААЗЫ

ПЕКИН. Сынхуа агентиленин дамчыдып турарын өзүгаар алыр-га, Кыдат Улус Республиканын улустун төт чазанын даштыкы садыг ми-нистри биле Болгариянын Улус Рес-публиказынын садыг төлөөлөргүн аразынга чедишикинниң чугаала-жышыкчыларнын түннелинде чоок-та чаа Пекинге 1953 чылда садыг дугуржулгазынга ат салдынган. Кы-дат биле Болгариянын аразынга ба-раан саарылгазы 1952 чылдын де-нелинде 70 хуу улгадырын дугур-жулга көргүзүп турар.

(СЭТА).

Кореяда болушкуннар

Кореянын Улустун армиязынын Кол командьлалынын дыңкыды ПХЕНЬЯН. Корея Улус-Демо-краттыг Республиканын Улустун ар-миязынын Кол командьлалынын де-кабрь 11-де дыңнатканы болза:

Эрткен хүннүң дургузунда Корея-нын Улустун армиязынын каты-жышыкчылары биле кыдат улустун эки-турачылары америк-англи ше-риглерге удур улуг эвес тулчууш-куннары Чхольвоынун сонгу тала-зынга чорутканнар.

Декабрь 10-да Кэсонун сонгу та-лазынга эрик камгалалынын кезек-тери ийи америк катерни сүтже кири аткан.

Декабрь 11-де Улустун армиязы-нын эниттиг кезектери болгаш адыгы-анчылар дайыннын 2 са-молёду андара аткан болгаш 5 са-молётту үрей аткан.

(СЭТА).

Азиянын улустары тайбын күзөп турар

Азия болгаш Оожум океан чурттарынын тайбын талакчыларынын Конгресинге чораан америк төлөөлөргүн меделели

НЬЮ-ИОРК. Азия болгаш Оожум океан чурттарынын тайбын тала-лакчыларынын Конгресинден эеп келген америк башкылар Эвлин Кэрни болгаш оң кадайы Изабелла болза, Азиянын улустары тайбын күзөп турар, чугула айтырыгларын талазы-биле чугаалажышыкчынар чорударын, массалыг узуткаакшы-нын чепсектерин хоругдарын бол-гаш чепсекти дүжүрерин күзөп тур-ар деп парлалга конференциязынга меделгезинер.

Кэрнилерин ол меделгезин-биле алырга, боттарынын херектерин бот-тары шийтирилээр деп тура-сорук-биле Азиянын улустары долдунган деп чүвеге олар бұзурзениер. Совет Эвилели-биле, Кыдат Улус Респу-блика-биле болгаш улус демократия-зынын чурттарын таварты аян-чо-рук кылып келгениниң дургузунда олар улустарын тайбынче изиг

чүткүлүн бұзуреп көрүп, дайынче угланган чангыс-даа кыйгырыг ды-навааннар. Совет Эвилелинге олар-ны чылы-биле хүлээп алганан ол башкылар демдегелеп турганнар.

«Тайбын чедип алырга, Корея дугайында айтырыг талазы-биле ак-сеткилдиг чугаалажышыкчынар чорудары, Японияда болгаш Гер-манияда чепселенишкенин сокса-дыры, бүгү улустарын ден эргели-нин принципни сагыры чугула» деп Кэрни демдеглзэн. Кыдат Улус Рес-публиканы Катышкан Штаттарнын экономика талазы-биле хүрээлэни буруу шалышаан, Кэрни болза, АКШ биле Кыдаттың аразынга ба-дыны хөгжүдери АКШ-тын са-дырын далакы эрик кыдынын үлет-пүрүнүң хөй-хөй адырларын сеги-дирге дузалаар ийик деп демдег-лзэн.

(СЭТА).

ССРЭ-нин XX шыдыраа чемпионоды

Бо чылдын ноябрь 29-та, Москва-га, демир орукчуларнын Төп культу-ра бажынынга ССРЭ-нин XX шыды-раа чемпионоды эгезинин бистин со-лунуустун номчукчулары билерлер.

Чемпионаттың киржикчилерин ший-лиг тыварынын маргылдаалары Сочи, Минск, Рига болгаш Ленинград хоорайларга болуп эрткилзэн. Ол мар-гылдааларга баштайгы үш черлерин алган шыдыраачылар чемпионатка кирер эргени алганнар. Оон ангы-да делегей чемпиону М. Ботвинникти болгаш ССРЭ-нин чемпиону П. Керести, база Хельсинкиге болуп эрткин бүгү делегейин шыдыраа талазы-биле олимпиадазынга кир-жиш турган совет шыдыраачылар-нын командазынын кежигүнгөрин чемпионатка тус